

Checklist voor beheer, instandhouding, onderhoud en toezicht m.b.t. Begraafplaatsen Religieuze Instituten

Adagium: Maak van uw opvolgers geen spoorzoekers!

Stichting Beheer Begraafplaatsen voor Religieuze Instituten

Den Bosch, 30 september 2016

Inhoudsopgave	Pag
Preambule	3
I.Gegevens Religieus Instituut	6
II. Gegevens begraafplaats	6
II.A. Visie op begraven / begraafplaatsen; geldende waarden	6
II.B. Algemene informatie met betrekking tot de begraafplaats	6
II.C. Informatie m.b.t. het huidige beheer, onderhoud, instandhouding, toezicht van de begraafplaats	7
1. Is er voor de begraafplaats een meerjarenplan voor de inrichting, het beheer, het onderhoud en de instandhouding?	8
2. Jaaractiviteitenplan met werkplannen en jaarlijks exploitatieoverzicht	8
3. Beheerreglement voor de begraafplaats	8
4. Wie is nu verantwoordelijk voor het algemeen beheer?	9
5. Wie is nu verantwoordelijk voor de instandhouding?	9
6. Wie voert nu het onderhoud van de begraafplaats uit?	9
7. Wie voert nu het toezicht op het beheer, het onderhoud en de instandhouding van de begraafplaats?	9
8. Welke kosten is het religieus instituut nu verschuldigd voor de begraafplaats?	10
9. Betaalt het RI alle vaste en variabele kosten voor de begraafplaats?	11
10. Voert het RI een gescheiden financiële administratie voor de exploitatie van de begraafplaats?	11
11. Houdt het RI een zorgvuldige archivering van gegevens m.b.t. de begraafplaats en de graven bij?	11
12. Welke contracten voor beheer, onderhoud, instandhouding en toezicht zijn er nu van toepassing op de begraafplaats?	12
13. Wenst het RI een contractverlenging met de huidige contractanten na afloop van de huidige contractperiode?	12
14. Heeft het RI een financiële voorziening getroffen om voor de gehele periode van instandhouding van de begraafplaats aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen?	12
15. Is er op de begraafplaats een gebouw voor stalling van machines e.d. en de opslag van materialen?	13
16. Is er op de begraafplaats een ruimte voor personeel?	13
17. Is de begraafplaats omheind met een hekwerk en poort?	13
18. Is er op de begraafplaats buitenmeubilair aanwezig?	13
19. Zijn er op de begraafplaats kunstwerken?	13
II.D. Zelf doen of uitbesteden	13
1. Het voeren van het beheer	13
2. Onderhouds- en schoonmaakwerkzaamheden	14
II.E. De periode van instandhouding; sluiten en herbestemmen van de begraafplaats	15
II.F. De eigendom van de begraafplaats	17
II.G. Bijzondere vragen en problemen	17
II.H. Overige zaken	17
Bijlage: definities	19

Preambule

Het Bestuur van de Stichting Begraafplaatsen Religieuze Instituten, hieronder verder afgekort als BBRI, wil religieuze instituten, waar gewenst, helpen om goed om te gaan met de graven en begraafplaatsen voor hun overleden leden: grafzorg, het beheren en exploiteren van begraafplaatsen.

Allereerst is van belang om de huidige stand van zaken m.b.t. die grafzorg goed in kaart brengen. Het gaat hierbij over zaken als: grafacten / grafrechten; geldend(e) bestemmingsplan(nen); contracten voor beheer, onderhoud, instandhouding en toezicht; van toepassing zijnde culturele waarden; al bekende ontwikkelingen die (mogelijk / waarschijnlijk) gevolgen zullen hebben voor de begraafplaats; e.d.

Daarnaast gaat het om visieontwikkeling en beleid voor de lange termijn m.b.t. grafzorg, aansluitend bij de wensen van de leden van de) religieuze instituten. Begraafplaatsen zijn plekken met grote belevingswaarde voor de religieuze 'nabestaanden' en ook voor familie van de overleden religieuzen; plaatsen om te gedenken en te herdenken; plaatsen met soms ook cultuurhistorische /monumentale waarden. Reden genoeg om ook in de toekomst zorgvuldig met begraafplaatsen om te gaan.

Het Bestuur BBRI heeft onderstaande inventarisatie opgesteld, die religieuze instituten als checklist / handvat kunnen gebruiken om een passend databestand m.b.t. hun huidige kloosterbegraafplaatsen te ontwikkelen en om hun visie en beleid voor de toekomst te bepalen.

Ter wille van de leesbaarheid wordt hieronder enkel gesproken over begraafplaatsen. Daarmee worden zowel de begraafplaatsen van religieuze instituten bedoeld als eventuele onderdelen van parochiële of algemene begraafplaatsen die specifiek bedoeld zijn voor religieuzen.

De begraafplaatsen van religieuze instituten zijn heel divers van aard en omvang. Niet alle onderdelen van onderstaande checklist zullen daarom op elke begraafplaats van toepassing zijn.

Hieronder wordt m.b.t. begraafplaatsen gesproken over beheer, onderhoud, instandhouding, toezicht en advisering. De betekenis van deze termen wordt omschreven in bijlage 1: Definities.

Beheer, instandhouding, onderhoud van begraafplaatsen en het toezicht hierop zijn onderscheiden activiteiten, maar hangen ook samen, bijvoorbeeld:

- Onder het beheer of de besturing van de begraafplaats valt ook de eindverantwoordelijkheid voor instandhouding en onderhoud en alle andere aspecten van de grafzorg.
- De instandhouding betreft een meerjarenplanning, waarvan de jaarlijkse onderhoudsplannen deel uitmaken dan wel nadere concretisering zijn.

De beheerder / bestuurder van de begraafplaats voert het onderhoud en de instandhouding niet altijd met een eigen daartoe ingerichte werkorganisatie uit, maar kan deze uitbesteden aan derden. De beheerder blijft dan wel eindverantwoordelijk voor onderhoud en instandhouding.

Ook het beheer kan onder nader te omschrijven condities opgedragen worden aan derden, waarbij de opdrachtgever (het religieus instituut, of eventueel in zijn opdracht de BBRI) toezicht houdt op de taakuitvoering conform de overeengekomen condities.

Tenslotte: het religieus instituut kan ook het toezicht onder nader overeen te komen condities opdragen aan derden, bijvoorbeeld de BBRI.

Deze checklist is zoals gezegd allereerst bedoeld als een handvat / leidraad voor de religieuze instituten die hun huidige en toekomstige grafzorg onder de loep willen nemen. Daarbij is telkens de vraag aan de orde, of het religieuze instituut over de nodige kennis en kunde beschikt om zelf zijn begraafplaats(en), nu en in de toekomst, adequaat en met de nodige / gewenste kwaliteit te kunnen beheren en exploiteren: expertise op het gebied van bedrijfsvoering / financiën en exploitatie; juridische kennis m.b.t. grafzorg (bijvoorbeeld de Wet op de Lijkbezorging, de Wet op de Ruimtelijke Ordening, bestemmingsplannen; de Monumentenwet; de Flora- en Faunawet; (model)reglementen voor het beheer van de begraafplaatsen, e.d.); kennis en kunde m.b.t. digitale administratie en informatie, bijvoorbeeld ten behoeve van bezoekers van de begraafplaats; e.d.

De checklist kan ook gebruikt worden voor gesprekken van bestuursleden BBRI met religieuze instituten, die mogelijk gebruik willen gaan maken van de diensten van de BBRI.

Deze checklist kan per afzonderlijke begraafplaats worden gehanteerd vanwege de mogelijk verschillende aard van verschillende begraafplaatsen, met daaraan gekoppeld mogelijk verschillende wensen en behoeften van religieuze instituten.

Waar het gaat om visie en beleid zal het gaan om àlle begraafplaatsen van een religieus instituut.

Adagium: Maak van uw opvolgers geen spoorzoekers!

Het zorgvuldig in beeld brengen van de grafzorg van religieuze instituten is niet alleen van belang voor de huidige besturen van de RI, maar ook voor hun rechtsopvolgers. Het is een hele zorg minder, als de huidige en toekomstige grafzorg van een religieus instituut goed gedocumenteerd is.

Opmerkingen:

- 1. Onderstaande checklist is ontstaan uit de informatie die het Bestuur BBRI in de loop van 3 jaar, o.a. in gesprekken met religieuze instituten, heeft verzameld en is verder ontleend aan het 'Handboek Begraven en Begraafplaatsen; kwaliteitsrichtlijnen voor beheer en exploitatie van begraafplaatsen; LOB; 2011.*
- 2. In de hierna volgende tekst zijn gearceerd verklarende opmerkingen en aandachtspunten opgenomen.*

3. *Als onderdelen van het hierna volgende vragen oproepen of ondersteuning wenselijk maken, dan is het Bestuur BBRI u daarbij graag van dienst. Op uw verzoek kan het Bestuur BBRI voor u ook bemiddelen naar ter zake deskundige derden.*
4. *Laat u niet afschrikken door de omvang van het document. Leest u het eerst eens rustig door en bekijk wat u mogelijk kan helpen om een goed beeld te krijgen van de grafzorg voor de leden van uw religieus instituut, nu en in de toekomst.*

I. Gegevens Religieus Instituut:

Naam:

Adres:

Telefoonnummer:

Mobiel nummer:

Contactpersoon:

e-mail adres:

II. Gegevens begraafplaats

II.A. Visie op begraven / begraafplaatsen; geldende waarden

De kwaliteit van de grafzorg van religieuze instituten is sterk gerelateerd aan de visie op grafzorg van een religieus instituut: de waarden en normen, die een religieus instituut (ook) in de grafzorg wil realiseren.

Om te weten en ook te kunnen meten, of / in hoeverre de grafzorg aan de wensen van een religieus instituut voldoet, is het van belang om die waarden zo eenduidig en concreet mogelijk te verwoorden en steeds in gedachten te houden bij beslissingen en acties.

Te denken valt aan waarden als:

- Eenvoud / onthechting(, aansluitend bij de religieuze geloften)
- Eerbied / respect / dankbaarheid (voor de bijdragen die overleden leden van het RI hebben geleverd in dienstbaarheid aan God en aan de mensen)
- Zorgzaamheid
- Inspiratie, bezieling
- Saamhorigheid (van de levende en overleden leden van het religieus instituut)
- Rust (om te gedenken, dat de dood slechts een fase is in de voleinding van de mens)
- Waardigheid
- ....

II.B. Algemene informatie met betrekking tot de begraafplaats

Opmerking: Het is van belang om per begraafplaats alle relevante stukken bij elkaar te zoeken, bijvoorbeeld: grafacten / grafrechten (voor zo ver van toepassing); geldend bestemmingsplan; lopende contracten voor beheer, onderhoud, instandhouding en toezicht; enz. Zie hieronder.

1. Over welke begraafplaats gaat het?

Naam begraafplaats:

Adres begraafplaats:

- Straat: ..... Nr.
- Postcode:.....
- Plaats: ..... Gemeente:.....

2. Nadere gegevens van de begraafplaats:

2.1. De begraafplaats is

- een eigen begraafplaats van het religieus instituut: verder bij 2.3.
- een onderdeel van een parochiële begraafplaats: verder bij 2.2.
- Een onderdeel van een algemene begraafplaats: verder bij 2.2

2.2. De graven van religieuzen op de parochiële of algemene begraafplaats zijn:

- gegroepeerd op een deel van de begraafplaats, specifiek voor religieuzen
- gegroepeerd in een grafkelder, specifiek voor religieuzen
- gespreid over de gehele begraafplaats

2.3. De begraafplaats wordt

- Nog actueel gebruikt voor het begraven van overleden religieuzen
- Niet meer gebruikt voor het begraven van overleden religieuzen.

Indien niet meer in gebruik: wanneer is de laatste religieus op de begraafplaats begraven?

.....

2.4. Zijn er culturele en/of historische waarden van de begraafplaats in het geding, bijvoorbeeld gedachtenismonumenten met identiteitswaarde / belevingswaarde, en/of beeldkwaliteitwaarde (funeraire kunst), en/of natuurwaarden

- Nee
- Ja

Zo ja: welke?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2.5. Is de begraafplaats openbaar toegankelijk, bijvoorbeeld als:

- Gedenkplaats
- Bezinningsplek
- Ontmoetingsplaats
- Wandelgebied

Anders, namelijk

.....

Hoe verhoudt zich dat tot waarden als gewenste rust en respect?

.....
.....

II.C. Informatie met betrekking tot het huidige beheer, onderhoud, instandhouding, toezicht van de kloosterbegraafplaats

Uitgangspunt voor alle beleid, beheer, onderhoud en instandhouding van een begraafplaats is een duidelijk geformuleerde doelstelling: wat beoogt de beheerder met de begraafplaats te bewerkstelligen en voor wie. Een formulering van de geldende waarden hoort hier ook bij.

1. Is er voor de begraafplaats een meerjarenplan* (bijvoorbeeld 10 jaren) voor de inrichting, het beheer, het onderhoud en de instandhouding:

- Nee
- Ja

Zo ja: Zijn daarin de (kwaliteits)normen / het gewenste niveau voor beheer, onderhoud en instandhouding eenduidig omschreven, bijvoorbeeld:

- Omschrijving van de (periodiek) uit te voeren activiteiten: wat?
- Frequentie van de uitvoering van activiteiten: hoe dikwijls en wanneer?
- Eisen aan de rapportage en verantwoording
- Te gebruiken materialen voor grafstenen / grafmonumenten
- Eisen aan de vormen en/of afmetingen van graven / grafmonumenten
- Eisen aan de informatievoorziening m.b.t. de begraafplaats en de graven, bijvoorbeeld: een informatiebord met de indeling van het kerkhof; informatie wie waar begraven is; e.d.
- Andere, namelijk:

.....
...

2. Is er voor de begraafplaats een jaaractiviteitenplan* met werkplannen en een jaarlijks exploitatieoverzicht met betrekking tot beheer, onderhoud en instandhouding van de begraafplaats:

- Nee
- Ja

Zo ja: is dit jaaractiviteitenplan met werkplannen gerelateerd aan het meerjarenplan?

*Het hanteren van een meerjarenplan en -begroting met specificatie naar jaarplannen en -begrotingen en jaarlijkse exploitatieoverzichten is aan te bevelen met het oog op het tijdig beschikbaar krijgen van de nodige middelen en om kostenoverschrijdingen te voorkomen, c.q. tijdig te signaleren aan het verantwoordelijke bestuur.

Voor graven van religieuzen op andere dan kloosterbegraafplaatsen vallen meerjarenplannen en jaarplannen onder de eindverantwoordelijkheid van andere instanties, bijvoorbeeld een parochiebestuur of een gemeente. Het bestuur van een RI dient zich wel daarover te informeren en kan eigen wensen inbrengen.

3. Heeft het religieus instituut een beheerreglement voor de begraafplaats opgesteld, met regelingen voor bijvoorbeeld:

- Eventuele soorten graven en grafbedekkingen (soort; vorm; afmetingen) en grafmonumenten en gedenktekens
- Geldende besluiten m.b.t. het al dan niet ruimen van oude graven
- De registratie van graven
- De financiële administratie m.b.t. de begraafplaats
- E.d.

Als handvat kan dienen het 'Modelreglement voor het beheer van een begraafplaats voor een r.k. parochie van de Nederlandse R.K. Kerkprovincie Utrecht 2010'.

Als bijlage bij het beheerreglement kan een periodiek te actualiseren tarievenlijst worden opgesteld voor eventuele begravingen / graven van niet-leden van het religieus instituut: hoeveel en voor welke dienstverlening moet er worden betaald?

4. Wie is nu verantwoordelijk voor het algemeen beheer* (zie bijlage 1: Definities) van de begraafplaats?

Naam: .....
Adres: .....
Telefoon: ..... Mobiel: .....
e-mail adres: .....

*Onder het beheer valt o.a. de inrichting van de begraafplaats, van de eerste gedachteontwikkeling en het ontwerp tot en met de aanleg. Dat is ook van toepassing in het geval van uitbreiding, herinrichting of renovatie van de begraafplaats. Hiervoor is specifieke kennis en kunde van belang, alsmede participatie, draagvlak en betrokkenheid van de nog levende leden van het religieus instituut.

5. Wie is nu verantwoordelijk voor de instandhouding* (zie bijlage 1: Definities) van de begraafplaats?

Naam: .....
Adres: .....
Telefoon: ..... Mobiel: .....
e-mail adres: .....

*Het gaat hier om alle werkzaamheden die nodig zijn voor een goede en langdurige instandhouding van de begraafplaats met zijn verhardingen, groenvoorzieningen, gebouwen en andere opstallen (hekwerken; banken; kunstwerken; ...). De eventuele renovatie en/of vervanging van inrichtingen en opstallen hoort ook bij de instandhouding.

6. Wie voert nu het onderhoud* (zie bijlage 1: Definities) van de begraafplaats uit?

Naam: .....
Adres: .....
Telefoon: ..... Mobiel: .....
e-mail adres

**De onderhoudswerkzaamheden zijn periodiek van aard, met verschillende tijdcycli voor bijvoorbeeld: grasmaaien, onkruidbestrijding, schoonmaken van de graven en monumenten, schilderen, snoeien, padenonderhoud, enz.
Het is belangrijk om te letten op de efficiëntie van de uitvoering van de werkzaamheden, rekening houdend met de gewenste kwaliteit.*

7. Wie voert nu het toezicht (zie bijlage 1: Definities) op het beheer, het onderhoud en de instandhouding van de begraafplaats?

Naam: .....
Adres: .....
Telefoon: ..... Mobiel: .....

E-mail adres: .....

8. Welke kosten is het religieuze instituut nu verschuldigd voor de begraafplaats?

De operationele kosten, de kosten voor het daadwerkelijk functioneren van de begraafplaats, zijn beïnvloedbaar. De kostenontwikkelingen op de lange termijn zijn deels niet op het niveau van een religieus instituut beïnvloedbaar, bijvoorbeeld trendmatige verhogingen van personeelskosten. Het is verstandig om een financiële voorziening te treffen om onverwachte financiële ontwikkelingen te kunnen opvangen.

8.1. Kosten voor grafrechten*,

- Per graf: € ..... Voor welke periode, bijv. jaar: .....
- Totaal: € ..... Voor welke periode, bijv. jaar: .....
- Niet van toepassing*

*Voor specifieke kloosterbegraafplaatsen zijn grafrechten niet van toepassing, wel voor graven op andere kerkelijke of gemeentelijke) begraafplaatsen

8.2. Kosten voor het algemeen beheer en de instandhouding van de begraafplaats:

€ .....

Voor welke periode: .....

8.3. Kosten voor het periodiek onderhoud van de begraafplaats (paden; beplanting; monumenten; e.d.: € .....

Voor welke periode: .....

8.4. Kosten voor de (periodieke) schoonmaak en het klein onderhoud van de graven:

€ .....

Voor welke periode: .....

8.5. Kosten voor het toezicht op beheer, onderhoud en instandhouding van de begraafplaats: € .....

Voor welke periode: .....

8.6. Eventueel all-in kosten voor beheer, onderhoud, instandhouding van en toezicht hierop voor de begraafplaats: € .....

Voor welke periode: .....

Opmerking: Van belang is om te weten, of de betalingen van het religieus instituut voor beheer, onderhoud en instandhouding van de begraafplaats kostendekkend zijn.

Gemeenten en vooral parochies berekenen nu nog veelal tarieven die niet geheel (bijv. 70%) kostendekkend zijn, of die op termijn niet kostendekkend zijn als er minder begraven wordt of als er minder gebruik kan worden gemaakt van vrijwilligers; e.d.

Voor de lange termijn moet er rekening mee worden gehouden, dat beheerinstanties meer kostendekkende tarieven gaan hanteren. Dat kan bijvoorbeeld al het geval zijn, als meerdere parochies met ieder een eigen begraafplaats, worden samengevoegd; als het aantal

vrijwilligers afneemt; als de gemeente het beheer van parochies en kloosterbegraafplaatsen gaat overnemen.

9. Betaalt het religieuze instituut alle variabele kosten (graf delven; grafsteen; e.d.) en alle vaste kosten (plan- en overheadkosten; onderhoud van terreinen en graven; eventuele renten en afschrijvingen op investeringen ten behoeve van de begraafplaats; e.d.) voor de begraafplaats?

- Nee
- Ja

Toelichting:.....
.....
.....

10. Wordt er door het religieus instituut voor de exploitatie van de begraafplaats een gescheiden financiële administratie gevoerd, waaruit de kosten en baten van de begraafplaats eenduidig afleesbaar zijn?

- Nee, maar wel anders, namelijk:
.....
- Ja

11. Wordt door het religieus instituut een zorgvuldige archivering van gegevens m.b.t. de begraafplaats en de graven bijgehouden?

- Nee
- Ja

Toelichting:.....

In artikel 27 van de Wet op de Lijkbezorging is geregeld, dat de houder van een begraafplaats een register van alle daar begraven stoffelijke overschotten moet bijhouden, met een nauwkeurige aanduiding van de plaats waar zij begraven zijn.

Een dergelijk archief kan een belangrijke bron zijn voor de geschiedenis en is van belang, als (in de toekomst) de (eigendom en/of het beheer van de) begraafplaats wordt overgedragen aan een derde partij, bijvoorbeeld de gemeente.

Te archiveren gegevens zijn bijvoorbeeld:

- *Gegevens van de overledene*
- *Gegevens van de rechthebbende*
- *Locatie en soort graf*
- *Gegevens van het graf: hoe diep wordt begraven; in welke positie is de overledene begraven; graf voor één of meerdere personen; maat en vorm van de grafbedekking / het grafmonument*
- *Eventuele nadere afspraken met familie van de overledene*
- *Datum en tijdstip van begraving of bijzetting*

De meeste grotere begraafplaatsen maken gebruik van een geautomatiseerd registratiesysteem, met koppelingen aan relevante andere systemen zoals de financiële administratie.

Het is noodzakelijk dat het archief van de begraafplaats en ook de financiële administratie goed zijn beveiligd tegen brand of andere vormen van molest of onbevoegd gebruik door derden.

12. Welke contracten voor beheer, onderhoud, instandhouding en toezicht zijn er nu van toepassing op de begraafplaats?

- Voor het beheer; naam en adresgegevens contractant:
.....
Contractduur: .....
- Voor de instandhouding; naam en adresgegevens contractant:
.....
Contractduur: .....
- Voor het periodiek onderhoud van de begraafplaats; naam en adresgegevens contractant: .....
Contractduur: .....
- Voor het klein onderhoud en de schoonmaak van de graven; naam en adresgegevens van de contractant:
.....
- Voor het toezicht op beheer, onderhoud en instandhouding; naam en adresgegevens contractant: .....
Contractduur: .....
- All-in contract; naam en adresgegevens contractant:
.....
Contractduur: .....
- Niet van toepassing, omdat:
.....

13. Wenst het religieus instituut een contractverlenging met de huidige contractanten voor beheer, instandhouding, onderhoud en toezicht na afloop van de huidige contractperiode?

- Ja
- Nee, omdat:
.....
.....
.....

14. Heeft het religieus instituut een adequate financiële voorziening getroffen om voor de gehele periode van instandhouding van de begraafplaats aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen? En is daarbij in voldoende mate rekening gehouden met de te verwachten kostenontwikkelingen in de toekomst?

- Ja
- Nee, omdat:.....
.....

15. Is er op de begraafplaats een gebouw voor de stalling en het onderhoud van machines en gereedschappen en voor de opslag van brandstof, schoonmaakmiddelen, middelen voor onkruidbestrijding, e.d.

Zo ja:

- Voldoet dit gebouw aan de eisen vanuit de Wet Milieubeheer?
- Is het gebouw voldoende brandveilig?

16. Is er op de begraafplaats ook een ruimte voor personeel?

Zo ja: voldoet deze ruimte aan de Arbo-richtlijnen voor de inrichting van dergelijke ruimten?

17. Is de begraafplaats omheind met een hekwerk en poort?

Zo ja:

- Zijn deze van duurzame materialen en zijn zij functioneel, bijvoorbeeld: afsluitbaar; voldoende ruimte voor begravingen; ...
- Zijn deze qua materiaal en vormgeving passend bij de gewenste sfeer van de begraafplaats.

18. Is er op de begraafplaats 'buitenmeubilair' aanwezig, bijvoorbeeld informatieborden; zitbanken om even uit te rusten, afvalbakken, ..

Zo ja: Zijn deze van duurzaam materiaal en passen zij bij de sfeer van de begraafplaats?

19. Zijn er op de begraafplaats kunstwerken, bijvoorbeeld (Calvarieberg)beelden; monumenten; tekstborden; ...

II.D. Zelf doen of uitbesteden

1. Het voeren van het beheer

De eigenaar van de begraafplaats (voor kloosterbegravingen het bestuur van het betreffende religieus instituut) is de eerstverantwoordelijke voor het algemeen beheer van de begraafplaats:

- Het in de lijn van de vastgestelde visie, normen en waarden opstellen van meerjarenplannen, jaaractiviteitenplannen, begrotingen en exploitatieoverzichten
- Het daartoe inrichten van een adequate grafadministratie en financiële administratie.
- Het zorgdragen voor een zorgvuldige registratie van de graven met de daarop rustende rechten en plichten
- Het opstellen van een beheerreglement voor de begraafplaats, met bijvoorbeeld bepalingen over: wie mag op de begraafplaats begraven worden en welke tarieven, voor welke diensten worden eventueel gehanteerd voor niet-leden van het religieus instituut; welke grafbedekkingen zijn toegestaan; hoe lang worden graven in stand gehouden.

Het religieus instituut kan besluiten om het beheer van de begraafplaats in eigen hand te houden of uit te besteden aan een derde partij, al dan niet met overdracht van de eigendom van de begraafplaats.

2016-09-30, Checklist voor beheer, instandhouding, onderhoud en toezicht m.b.t. begraafplaatsen van religieuze instituten

Als niet de eigendom wordt overgedragen, wordt met een derde partij een overeenkomst / contract aangegaan voor een bepaalde tijd, tegen een bepaalde prijs en conform de door de opdrachtgever vastgestelde eisen. Het is zaak om die eisen, de uit te voeren werkzaamheden en de prijs zorgvuldig vast te stellen.

Een goede mogelijkheid lijkt te zijn, dat meerdere religieuze instituten binnen een niet al te grote regio hun begraafplaatsen in eigendom en/of beheer overdragen aan een gezamenlijk op te richten beheerstichting. Een belangrijk punt hierbij zal de financiële toerusting, voor nu en voor de toekomst, van zo'n derde partij zijn.

Als het bestuur van een religieus instituut het beheer van de begraafplaats in eigen beheer wil houden, moet het Bestuur voldoende kennis en kunde hebben van geldende wetten en regelingen m.b.t. een begraafplaats en het begraven:

- Wet op de lijkbezorging en Besluit op de lijkbezorging;
- Wet op de Ruimtelijke Ordening;
- Monumentenwet, voor zo ver van toepassing;
- Wet Milieubeheer;
- Flora- en Faunawet;
- Boswet;
- Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht;
- enz.

Het Bestuur kan zich hierover laten adviseren door ter zake deskundigen.

2.Onderhouds- en schoonmaakwerkzaamheden

Het bestuur van de begraafplaats kan er voor kiezen om de onderhouds- en schoonmaakwerkzaamheden te laten uitvoeren door eigen medewerkers (met hulp van vrijwilligers), maar het bestuur kan het werk ook geheel of gedeeltelijk uitbesteden aan derden. Beide varianten hebben voor- en nadelen.

Bij de besluitvorming over het al dan niet laten uitvoeren van werkzaamheden zijn de volgende afwegingen van belang:

- Is bij uitvoering door eigen medewerkers de vereiste continuïteit voor nu en voor de toekomst gegarandeerd.

Een bezetting met één medewerker maakt de grafzorg kwetsbaar. Doorbetaling bij ziekte en gelijktijdige vervanging leidt tot dubbele kosten.

- Heeft / hebben de eigen medewerker(s) voldoende kennis en vaardigheden / vakmanschap en de juiste instelling (zie: normen en waarden voor grafzorg) om de diverse werkzaamheden goed te kunnen uitvoeren?

Bij de werkzaamheden valt te denken aan: onderhoud van het terrein (paden begaanbaar en onkruidvrij houden; grasmaaien; beplanting en onderhoud van planten, snoeien van struiken en bomen, enz.; onderhoud van opstallen als hekwerken, banken, monumenten, e.d.; het bestrijden van overlast door schadelijke dieren, vooral konijnen, mollen en kraaien, luizen e.d.; het openen en dichten van graven; het eventueel assisteren bij het daadwerkelijk

begraven; het eventueel begeleiden van bezoekers van de begraafplaats; ... Het bestuur van de begraafplaats moet niet te licht denken over de hiervoor nodige kennis en kunde.

- Heeft het religieus instituut nu en in de toekomst voldoende deskundigheid om de werkgeversrol passend te kunnen invullen: voldoende kennis van de van toepassing zijnde wetten en regelingen, bijvoorbeeld de ARBO-wet; Ziektewet; pensioenregelingen, enz.

Als het bestuur van de begraafplaats gebruik kan maken van de inzet van vrijwilligers, is het van belang om goede afspraken met de vrijwilligers te maken in de vorm van een schriftelijke overeenkomst en om passende verzekeringen voor de vrijwilligers bij hun werkzaamheden op de begraafplaats af te sluiten.

Naar verwachting zal het uitbesteden van werkzaamheden steeds meer aan de orde zijn, naargelang de RI verder inkrimpen.

II.E. De periode van instandhouding; sluiten en herbestemmen van de begraafplaats:

1.Hoe lang wil het religieus instituut de begraafplaats in stand houden, nadat de laatste begraving van een lid van het religieus instituut daar heeft plaatsgevonden? ..... jaren

2.Moeten gedurende die gehele periode alle bestaande of nog te delven graven van religieuzen op die begraafplaats in stand gehouden en onderhouden worden?

- Nee
- Ja

Toelichting:.....
.....
.....

3. Is er een periode voor onderhoud en instandhouding per graf?

- Nee
- Ja, namelijk:

.....
.....

4.Hoe staat het religieus instituut tegenover eventuele sluiting/opheffing* van de begraafplaats en bijgevolg de ruiming van graven?

*Een begraafplaats kan worden gesloten en daarna worden opgeheven. Dit is geregeld in de Wet op de Lijkbezorging, art. 43 e.v. en in de Inspectierichtlijn Lijkbezorging, par.6.8. Als een religieus instituut een begraafplaats wil sluiten, moet het daarvan mededeling doen aan het College van B en W. Dit College kan een begraafplaats gesloten verklaren, wanneer er in een periode van 10 jaar niet meer is begraven.

Een gesloten begraafplaats blijft tenminste 20 jaar onaangeroerd liggen. Wel mogen in die periode opgravingen en ruiming van graven plaatsvinden, met inachtneming van de betreffende bepalingen van de Wet op de Lijkbezorging.

Een begraafplaats kan na die periode worden opgeheven vanaf het moment dat de grond die bestemming heeft verloren en er zich geen graf meer in die grond bevindt; WLB, art. 47.

- 4.1. Het religieus instituut ziet het uit piëteit tegenover de overleden religieuzen als zijn taak om te zorgen, dat de graven onaangetaast blijven 'tot aan de jongste dag'.

Het Bestuur BBRI is van mening, dat er geen garanties te geven zijn voor instandhouding van begraafplaatsen voor onbepaalde tijd, 'oneindig'. Een te overziene, hanteerbare termijn van instandhouding van een begraafplaats lijkt: de wettelijke grafrusttermijn van 10 jaar; of bijvoorbeeld 20 jaar na de laatste begraafing van een religieus op de begraafplaats. Hoe langer de termijn, hoe hoger en minder te overzien de kosten zullen zijn.

- 4.2. Onder voorwaarden is sluiting/opheffing van de begraafplaats en bijgevolg de ruiming van graven een acceptabele optie

Zo ja: Onder welke voorwaarden

Bijvoorbeeld: Na het verstrijken van de overeengekomen termijn voor instandhouding. Of alleen indien dit strikt noodzakelijk is, bijvoorbeeld vanwege gebrek aan financiën om beheer, onderhoud, instandhouding en toezicht te continueren. Of vanwege nieuwe gemeentelijke planologische ontwikkelingen; enz.

- 4.3. Is een verzamelgraf, waarbij de stoffelijke resten van de graven die geruimd worden zorgvuldig bij elkaar worden gelegd / gezet, een passende optie voor herbegraven?

Zo ja:

- Hoe dient dan met een dergelijk verzamelgraf te worden omgegaan.
- Wenst het religieus instituut dan bijvoorbeeld een gedachtenismonument?

- 4.4. Vindt het religieus instituut crematie van de beenderen na ruiming een passend alternatief voor herbegraven?

5. Is er voor de begraafplaats een ruimingsplan voor de gehele begraafplaats op termijn en/of voor individuele graven gaandeweg, na de door het religieuze instituut vastgestelde termijn, bijvoorbeeld 10 of 20 jaar na de laatste begrafenis?

- Nee
- Ja

Opmerking: Niet geruimde graven, die onderhouden moeten worden maar waarvoor geen grafrechten meer worden betaald, kosten alleen maar geld aan de begraafplaatsbeheerder. Waar het religieus instituut zelf de beheerder van een kloosterbegraving is, komen deze kosten voor rekening van het betreffende religieus instituut.

II.F. De eigendom van de begraafplaats

1.Hebt u regelingen getroffen voor de eigendom van de begraafplaats, als er geen levende leden van het religieus instituut meer zijn?

2.Hebt u in beeld, wie dan verantwoordelijk is voor het beheer, de instandhouding en het onderhoud van de begraafplaats?

Er is nog geen volstrekte duidelijkheid, welke instantie als rechtsopvolger de eigendom van een begraafplaats overneemt als er geen levende leden van het religieus instituut meer zijn en als het religieus instituut daarvoor niet tevoren zelf regelingen heeft getroffen. Waarschijnlijk vervalt de eigendom dan naar de RK kerk: de paus of het bisdom.

II. G. Bijzondere vragen en problemen.

1.Zijn er actuele kwesties m.b.t. de begraafplaats, die aandacht vragen, bijvoorbeeld: de begraafplaats is in beeld bij uitbreidings- of inbreidingsplannen van de gemeente; er zijn vragen over de legitimiteit van de begraafplaats; er zijn vragen over een of meerdere monumenten op de begraafplaats; ....

- Nee
- Ja, namelijk:

.....
.....
.....

2. Welke vragen / problemen doen zich naar verwachting in de nabije toekomst voor met betrekking tot deze begraafplaats, bijvoorbeeld: het klooster waarbij de begraafplaats ligt wordt op afzienbare tijd opgeheven; de parochie, waar op de parochiële begraafplaats een specifiek deel voor religieuzen is, houdt op afzienbare tijd op te bestaan, bijv. door fusie; .....

.....
.....

II.H. Overige zaken

Naast bovengenoemde onderwerpen kunnen ook nog andere zaken m.b.t. de begraafplaats en/of de daar aanwezige graven van belang zijn. Deze worden hieronder aangeduid, maar niet uitgewerkt:

- Het ruimen van graven en het verwerven van draagvlak hiervoor bij de leden van het RI en nabestaanden van de familie
- Rituelen bij de eventuele herbegraving en het mogelijk samenvoegen van stoffelijke resten in een verzamelgraf
- Informatievoorziening voor bezoekers van de begraafplaats
- Asbestemmingen na crematie, bijvoorbeeld verstrooiing of as bewaren en begraven in urngraven of bijzetten van asbussen in een urnenmuur / urnengalerij / columbarium
- Graven en grafbedekkingen met een cultuurhistorische of monumentale waarde

- Opstellen van een programma van eisen voor de (her)inrichting van een begraafplaats, aansluitend bij de geldende waarden en kwaliteitseisen
- Technische en bodemkundige aspecten van de begraafplaats, bijvoorbeeld zuurstofrijke grond; afstand van de onderkant van de kist tot de gemiddeld hoogste grondwaterstand terplekke

Bijlage 1: definities

1. Beheer van een begraafplaats

Onder 'beheer van een begraafplaats' wordt verstaan het hebben van de zorg en de verantwoordelijkheid voor die begraafplaats / het onder de hoede hebben van die begraafplaats. Het beheer omvat alle handelingen, waardoor de begraafplaats in stand blijft en bruikbaar blijft voor het doel van die begraafplaats; het als verantwoordelijke instantie gaan over / besturen, exploiteren en administreren van de begraafplaats. Een belangrijk onderdeel is het financieel beheer: het geheel van maatregelen, voorzieningen en regels voor het opstellen, verwerken, vastleggen en controleren van de inkomsten, uitgaven en doorlopende verplichtingen van de begraafplaats; het voeren van een passende administratie.

2. Onderhoud van een begraafplaats

Onder 'onderhoud van een begraafplaats' wordt verstaan: er voor zorgen, dat de begraafplaats in goede staat / in een voor belanghebbenden aanvaardbare conditie blijft of wordt teruggebracht; het inspecteren, tijdig signaleren en herstellen van gebreken, die afbreuk doen aan de beoogde functie van de begraafplaats in zijn geheel en in zijn onderdelen. *Opmerking: het eventueel wijzigen van de functie van de begraafplaats valt dus niet onder het onderhoud ervan.*

In het algemeen zal het onderhoud van begraafplaatsen periodiek en planmatig van aard zijn, volgens een overeengekomen onderhoudsschema worden uitgevoerd. Daarnaast kan het onderhoud correctief zijn, om gebreken te herstellen na bijvoorbeeld een klacht door een belanghebbende of na een constatering van een gebrek door een bevoegd persoon. Er kan ook sprake zijn van preventief onderhoud om gebreken te voorkomen; van perfectief onderhoud om de kwaliteit van de begraafplaats te verbeteren of adaptief onderhoud om de begraafplaats aan de omgeving of aan nieuwe eisen en regelingen aan te passen. Onder het onderhoud van de begraafplaats valt ook het onderhoud (de schoonmaak en eventuele kleine herstelwerkzaamheden) van de individuele graven; van eventuele grafbeplanting en eventuele grafmonumenten.

3. Instandhouding van een begraafplaats

Onder 'instandhouding van begraafplaatsen' wordt verstaan het zorgen dat de begraafplaats blijft bestaan; het bewaren van de begraafplaats tegen verdwijning. Daaronder vallen zaken als:

- Het verzamelen van informatie over de begraafplaats, die voor het voortbestaan van die begraafplaats relevant is; informatie over de infrastructuur t/m eventuele op de begraafplaats aanwezige monumenten
- Het (laten) uitvoeren van inspecties om de kwaliteit van de begraafplaats te beoordelen aan de hand van gestelde criteria
- Het verwoorden van noodzakelijke / gewenste onderhoudsmaatregelen in cyclische (meerjaren)plannen, inclusief de financiële dekkingsplannen daarvoor
- Het treffen van maatregelen en het doen uitvoeren van werkzaamheden die nodig zijn om de begraafplaats aan het gestelde doel /de gestelde functies ook in de toekomst te doen blijven beantwoorden
- Het zorgen dat de nodige vergunningen actueel blijven.

Opmerking:

Veelal zullen de taken tot instandhouding van een begraafplaats door de beheerder zelf worden uitgevoerd, eventueel na inwinning van advies van derden.

De beheerder van een begraafplaats is ook eindverantwoordelijk voor het onderhoud van de begraafplaats, maar zal de onderhoudstaken veelal uitbesteden aan externe onderhoudsbedrijven.

4. Toezicht op beheer, onderhoud en instandhouding van een begraafplaats

Toezicht op beheer, onderhoud en instandhouding van een begraafplaats is het systematisch verzamelen van informatie en het toetsen / controleren, of beheer, onderhoud en instandhouding van een begraafplaats voldoen aan de daaraan gestelde eisen / worden uitgevoerd volgens tevoren bepaalde normen; zich daarna vormen van een oordeel daarover; het eventueel naar aanleiding daarvan interveniëren / ingrijpen ter verbetering; verifiëren of de beoogde verbetering daadwerkelijk tot stand komt.

Kort gezegd: informatie verzamelen, kijken of het goed gaat en zo niet, tussenbeide komen. Dat tussenbeide komen zal overwegend het karakter hebben van het uiten van een visie en het geven van advies aan de instantie die tot het nemen van maatregelen bevoegd is.

Toezicht is niet het geven van instructies of het gedwongen opleggen van handelwijzen.

Onder het toezicht valt wel de goedkeuring (niet de vaststelling) van beheer-, onderhoud- en instandhoudingsplannen en –maatregelen door een andere, ter zake bevoegde instantie. Als deze bevoegde instantie het beheer, het onderhoud en de instandhouding van de begraafplaats niet naar behoren (volgens overeengekomen criteria) verricht, kan de toezichthouder zijn goedkeuring onthouden aan de voorgestelde plannen en maatregelen.

Een dergelijke toezichtrol moet wel tussen belanghebbende partijen tevoren overeengekomen zijn. Niet iedereen kan zomaar een toezichtrol op zich nemen.

5. Advies m.b.t. een begraafplaats

Een advies m.b.t. een begraafplaats is een raad / raadgeving / aanbeveling aan degene / de instantie die verantwoordelijk en bevoegd is voor het beheer, en/of het onderhoud en/of de instandhouding van de begraafplaats en is bedoeld om diegene / die instantie te helpen: zeggen wat diegene / die instantie het beste kan doen; een (beredeneerde) aanbeveling om een bepaalde keuze te maken.

Een advies wordt gegeven door een persoon of een instantie, bijvoorbeeld de BBRI, die zijn of haar kennis m.b.t. beheer, onderhoud en instandhouding van begraafplaatsen in dienst stelt van degenen die verantwoordelijk en bevoegd zijn voor dat beheer, onderhoud en instandhouding, uiteindelijk dus de religieuze instituten.

Een advies omvat altijd drie aspecten:

1. Een analyse van de probleemstelling
2. Het eigenlijke advies met suggesties, voorstellingen of raadgevingen
3. Een implementatieplan, waarin wordt aangegeven via welke stappen het advies kan worden omgezet in concrete acties

Bij het geven van advies staat het belang van de voor het beheer, onderhoud of instandhouding verantwoordelijke en bevoegde persoon of instantie centraal. Het advies betreft een bepaalde, door deze persoon of instantie gestelde vraag en gaat in principe niet verder dan die vraag. Aangenomen wordt, dat deze persoon of instantie zich zelf verdient

2016-09-30, Checklist voor beheer, instandhouding, onderhoud en toezicht m.b.t. begraafplaatsen van religieuze instituten

heeft in de materie en er op onderdelen nog niet goed uit komt wat hij het beste kan doen. Deze persoon of instantie is als opdrachtgever voor het advies vrij om het advies al dan niet uit te voeren

Er wordt gesproken van een integraal advies, als dit advies het totale gebied van de verantwoordelijke persoon of instantie betreft.